

Рекомендована д. фармац. наук, проф. В. В. Трохимчуком
 УДК 651.212: 3 39.138
 DOI 10.11603/2312-0967.2016.1.6054

ДОСЛІДЖЕННЯ АСОРТИМЕНТУ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ ПАРАЦЕТАМОЛУ (АЦЕТАМІНОФЕНУ)

© І. М. Швайка, О. В. Тригубчак, Т. А. Groшовий

ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України»

Резюме: статтю присвячено дослідженню асортименту лікарських засобів парацетамолу, що представлені на фармацевтичному ринку України. Проаналізовано товарну політику фармацевтичних фірм для препаратів парацетамолу за віковим призначенням, новизною препарату, вмістом діючих речовин, лікарською формою, країною та фірмою-виробником.

Ключові слова: парацетамол, НПЗП, товарний асортимент, маркетингові дослідження, фармацевтичний ринок України.

Вступ. Суттєві зміни фармацевтичного ринку України, які відбулися за останні роки, позначилися на виробництві і реалізації препаратів, сприяли розширенню асортименту ліків в аптечній мережі, росту конкуренції. Асортимент лікарських засобів, зареєстрованих в Україні, станом на 01.02.2016 року складає 12371 найменування (вітчизняні – 3692, іноземні – 8679) [1]. У зв'язку з цим перед суб'єктами фармацевтичного ринку постає проблема формування асортименту препаратів, який відповідає потребам населення та сприяє максимізації прибутку підприємства [2]. Оскільки фармацевтична галузь має соціальну направленість, особливої уваги потребує формування асортименту ліків та оптимізації забезпечення його окремими фармакотерапевтичними групами лікарських засобів [3–7].

Нестероїдні протизапальні препарати найчастіше призначають для лікування болю і запалення у всьому світі [8]. При проведенні порівняльної оцінки ефективності й безпеки лікарських засобів цієї групи встановлено, що парацетамол (ацетамінофен) часто рекомендується як препарат першого вибору при тазостегновому і колінному остеоартриті та іншому болю [9,10] через його безпеку, особливо в зв'язку з низьким ульцерогенним ризиком [11]. Існують клінічно значимі відмінності анальгетичної ефективності між препаратами парацетамолу та іншими оральними анальгетиками [12]. У хворих з тяжкою формою остеоартрозу його ефективність підвищується при комбінованому лікуванні [13]. Так, в результаті вивчення 21 різних безрецептурних анальгетиків з врахуванням доз і складів, використовуючи інформацію з 10 оглядів Cochrane Library, доведено, що найкращі значення NNT були для комбінацій ібупрофену з парацетамолом [14]. Отже, для усвідомленого вибору

споживачами застосування нестероїдних протизапальних лікарських засобів слід враховувати раціональний асортимент [15]. Тому метою даної роботи було провести маркетинговий аналіз лікарських засобів, що містять парацетамол.

Методи дослідження. Аналіз асортименту препаратів парацетамолу проводили згідно з класифікаційною системою АТС [16] та даних Державного реєстру лікарських засобів України (станом на жовтень 2015 року) [1]. Вивчення здійснювали за допомогою загальноприйнятих статистичних і маркетингових досліджень.

Результати й обговорення. Згідно з уніфікованою класифікаційною системою АТС препарати, що містять парацетамол, відносять до груп **N02B** – Інші анальгетики і антипіретики; **M01A** – Нестероїдні протизапальні та протиревматичні засоби; **N02A** – Опіати; **R05D** – Протикашльові засоби, за винятком комбінованих препаратів, які містять експекторанти; **R03D** – Інші засоби для системного застосування при обструктивних захворювань дихальних шляхів; **A03D** – Спазмолітичні засоби в комбінації з анальгетиками [16].

На території України згідно з «Державним реєстром лікарських засобів України», який сформовано державним підприємством «Державний експертний центр Міністерства охорони здоров'я України» [1], зареєстровано 260 препаратів, які містять парацетамол. Розглянувши товарний асортимент лікарських засобів на основі парацетамолу в Україні, можна зробити висновок про розподіл лікарських засобів парацетамолу за віковим призначенням (рис. 1).

З діаграми, зображеної на рисунку 1 бачимо, що для дітей виготовляються та імпортується лише 4 % препаратів, що складає 1/24 частки всіх ЛЗ на основі парацетамолу.

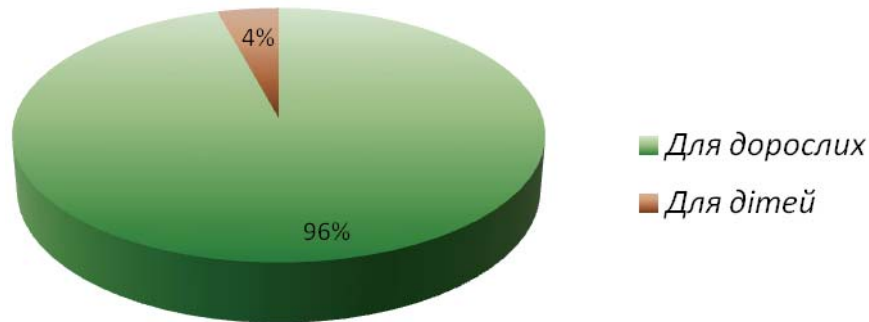

Рис. 1. Діаграма розподілу препаратів парацетамолу за віковим призначенням.

Серед зареєстрованих препаратів із вмістом парацетамолу проаналізуємо відсоткове співвідношення оригінальних та генеричних лікарських засобів парацетамолу на вітчизняному ринку (рис. 2).

На даній діаграмі (рис. 2) значну позицію займають генеричні лікарські засоби на основі парацетамолу – 156 препаратів, що складає 60 % із загальної кількості препаратів, порівняно із оригінальними лікарськими засобами – 104 препарати, що становить 40 % від загальної кількості препаратів зареєстрованих в Україні.

На наступній діаграмі (рис. 3) ми можемо побачити, яку частку займають моно- та комбіновані лікарські засоби з вмістом парацетамолу.

Звідси бачимо, що вітчизняний ринок надає перевагу реалізації комбінованим лікарських засобів із вмістом парацетамолу, що складає 199 препаратів, порівняно із значно меншою кількістю монопрепаратів, що становить лише 61 лікарський засіб.

Рисунок 4 показує усі можливі лікарські форми для препаратів, що містять парацетамол.

З рисунка 4 видно, що серед лікарських форм найбільш доступною та домінуючою формою є таблетки (47 %). Також слід зазначити, що серед лікарських

форм лідирують порошки для приготування орального розчину (28 %). Найменш поширеними серед запропонованих лікарських форм є гранули, що складають лише 1 %. Це можна пояснити високою ціною та незручністю застосування.

Оскільки таблетки є найбільш домінуючою лікарською формою серед лікарських засобів на основі парацетамолу, слід зауважити, що лише усіх видів таблеток виділяють 9 препаратів із шипучими властивостями, 3 – дисперговоними і тільки 1 – розчинні (рис. 5).

На рисунку 6 проаналізуємо, яку частку становлять країни-імпортери на вітчизняному ринку.

Аналізу діаграми (рис. 6) показує, що на вітчизняному ринку домінують препарати парацетамолу, постачальниками яких є країни-імпортери. Їх частка становить 68 %, що більш ніж вдвічі перевищує вітчизняних виробників.

При розподілі препаратів парацетамолу за країнами-виробниками Україна займає лідируючу позицію (рис. 7). Її частка складає 32 %. Серед іноземних країн-виробників домінує Індія – 25 %. Третє місце займають об'єднанні країни-виробники – їхня

■ Оригінальні ЛЗ   ■ Генеричні ЛЗ

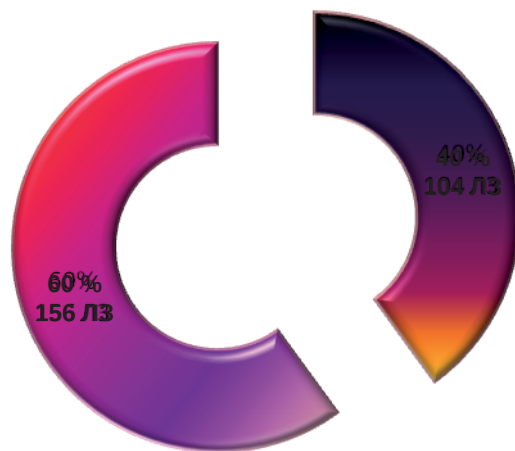

Рис. 2. Діаграма розподілу лікарських засобів на основі парацетамолу за новизною препарату.

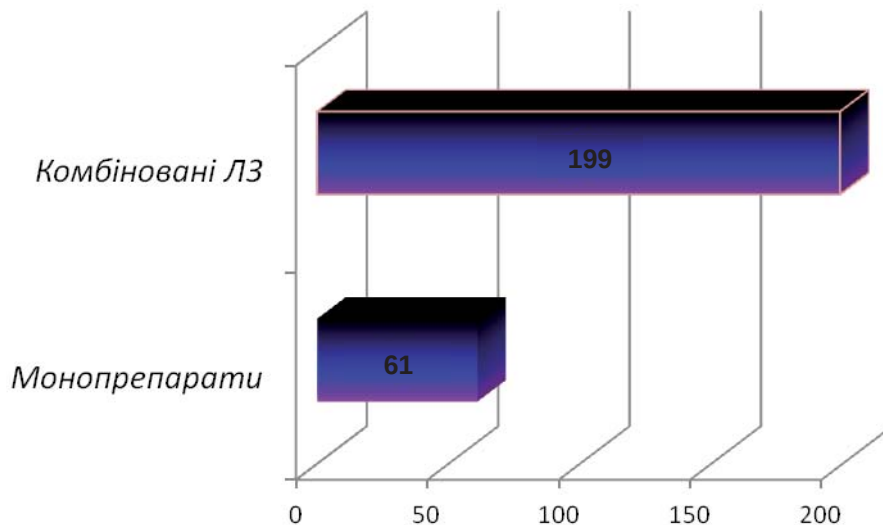

Рис. 3. Діаграма розподілу препаратів парацетамолу за вмістом діючих речовин.

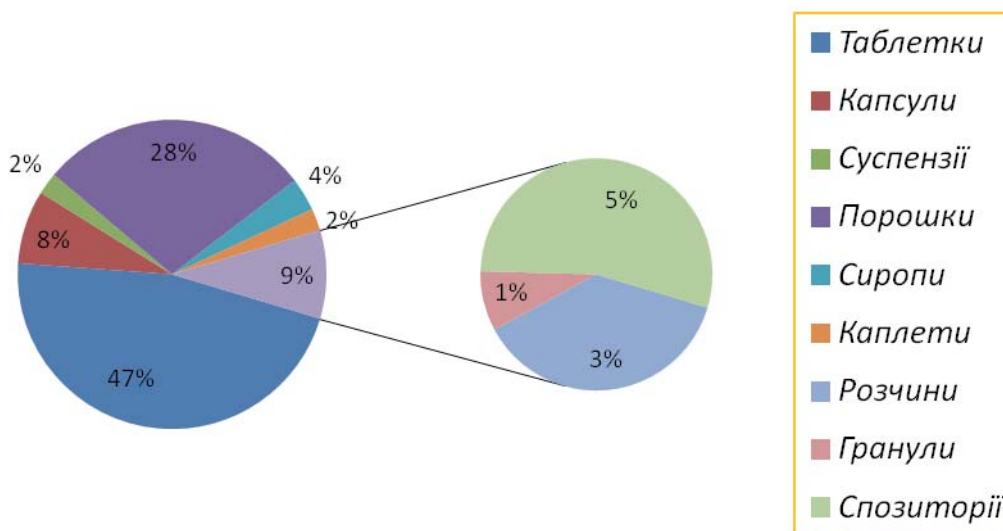

Рис. 4. Діаграма розподілу лікарських засобів на основі парацетамолу залежно від кількості препаратів за лікарською формою.

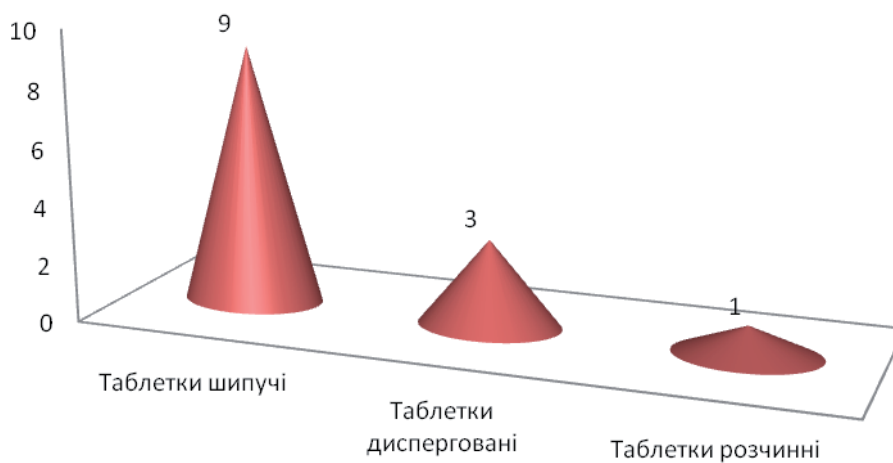

Рис. 5. Діаграма розподілу таблетованих лікарських засобів парацетамолу.

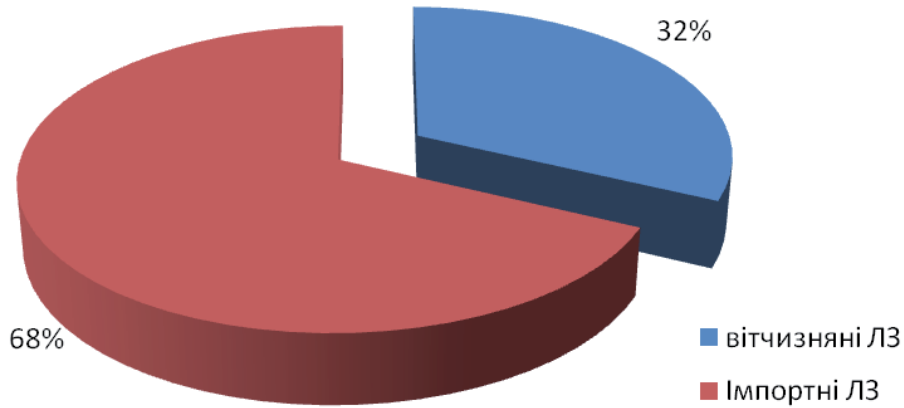

Рис. 6. Діаграма розподілу лікарських засобів парацетамолу серед вітчизняних та імпортованих препаратів.

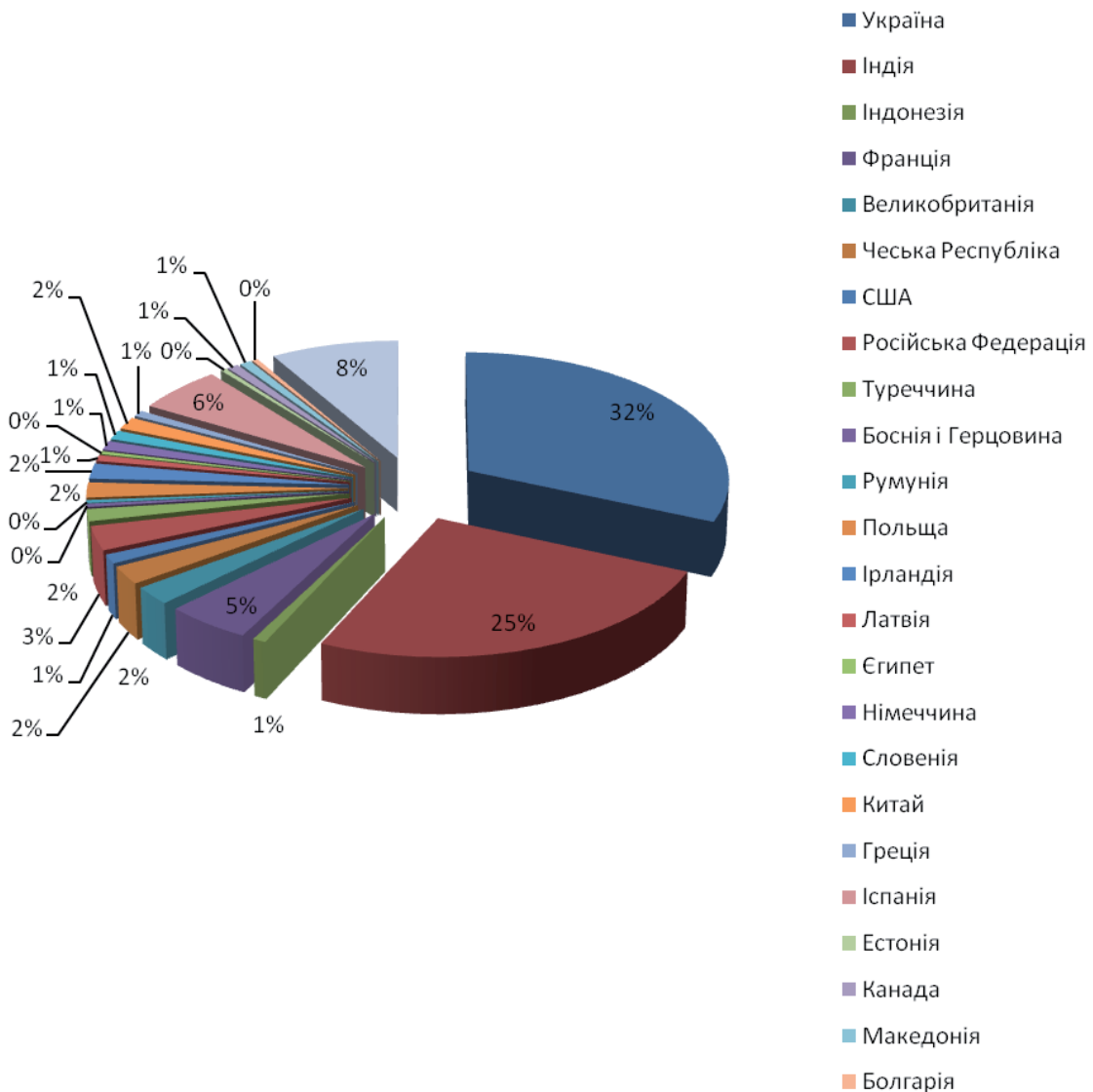

Рис. 7. Діаграма розподілу лікарських засобів парацетамолу залежно від країни-виробника в цілому.

частка 8 %. Також на вітчизняному ринку присутні препарати з Іспанії – 6 % частки ринку та Франції – 5 %. Частка таких країн-імпортерів, як Російська Федерація, Латвія, Естонія, Китай, Туреччина та інші є

незначною і коливається в межах від 0 до 3 % від загальної частки.

Аналіз рисунка 8 підтвердив, що частка вітчизняних препаратів на основі парацетамолу становить

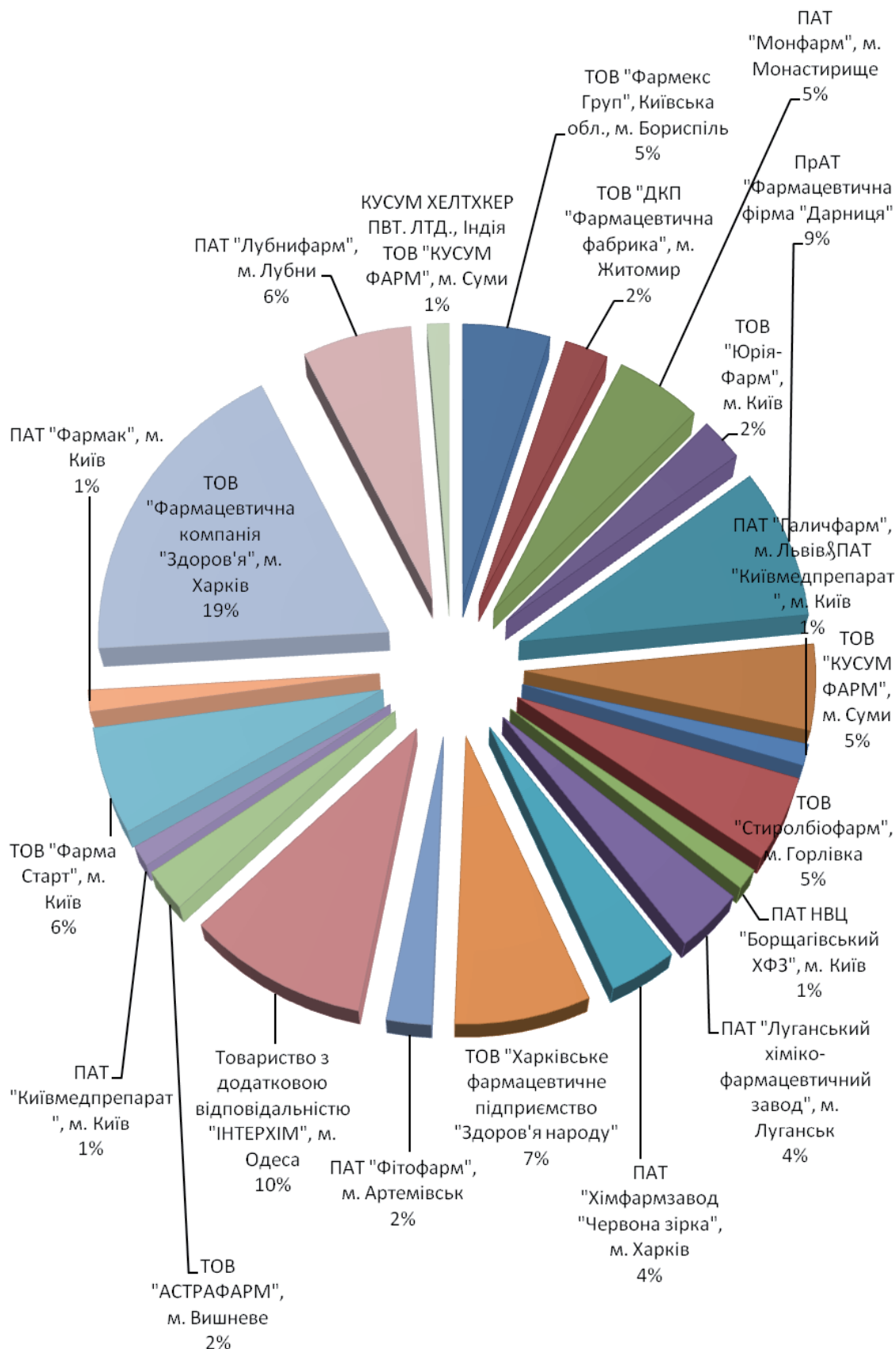
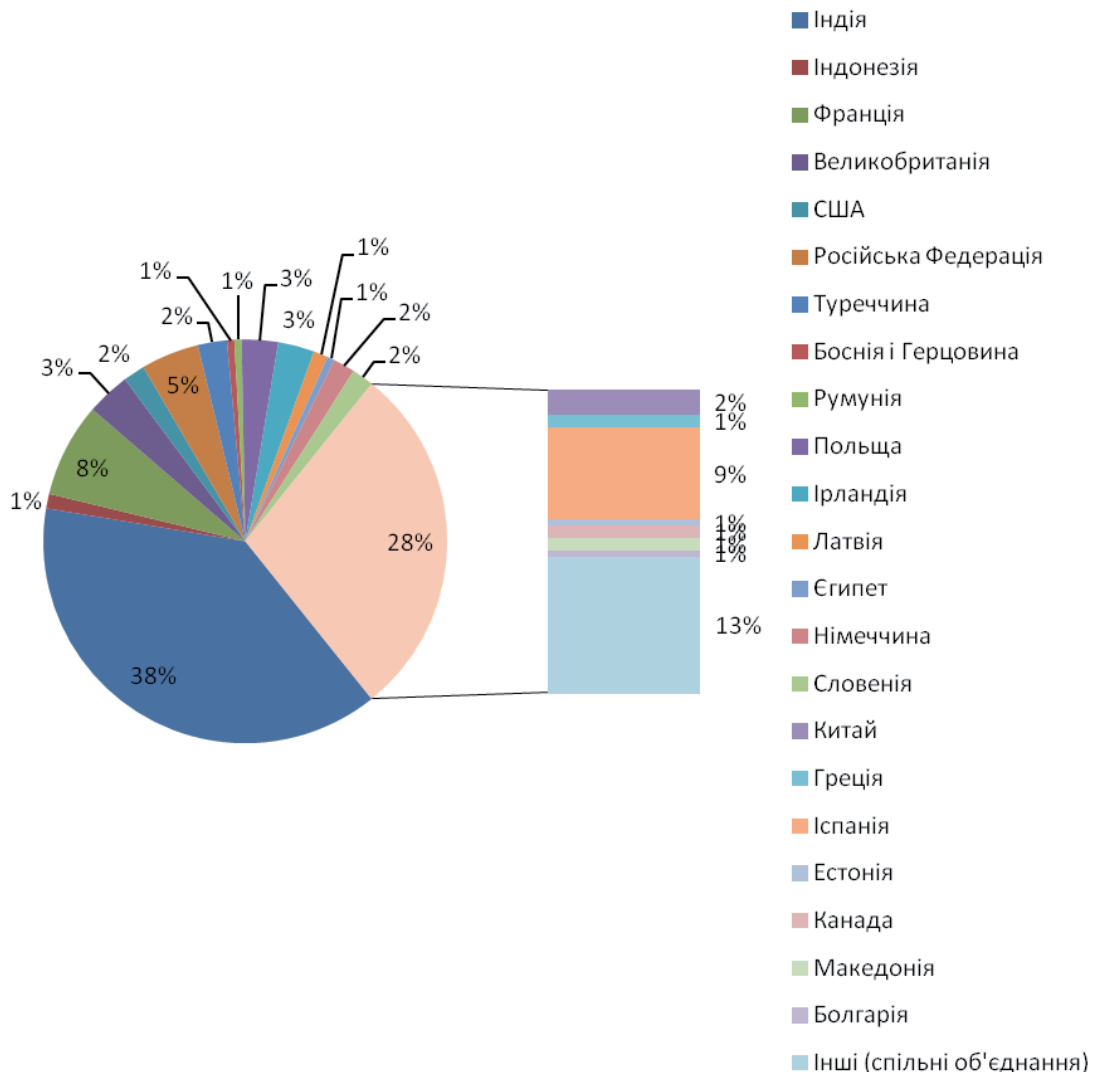

Рис. 8. Діаграма лікарських засобів парацетамолу залежно від фірми-виробника України.

32 %. Цю частку складають усі вітчизняні фірми-виробники, серед яких лідирує ТОВ «Фармацевтична компанія «Здоров'я», м. Харків – 19 %. Друге місце займає Товариство з додатковою відповідальністю «ІНТЕРХІМ», м. Одеса – 10 %, третє – ПрАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця», що складає 9 %; ТОВ «Харківське фармацевтичне підприємство «Здоров'я народу» – 7 %; ПАТ «Лубнифарм», м. Лубни і ТОВ «Фарма Старт», м. Київ – по 6 %; ТОВ «Стиролбіофарм», м. Горлівка, ТОВ «КУСУМ ФАРМ», м. Суми, ПАТ «Монфарм», м. Монастирище та ТОВ «Фармекс Груп», Київська обл., м. Бориспіль – по 5 %; ПАТ «Луганський хіміко-фармацевтичний завод», м. Луганськ та ПАТ «Хімфармзавод «Червона зірка», м. Харків – по 4 %; ТОВ «АСТРАФАРМ», м. Вишневе, ПАТ «Фітофарм», м. Артемівськ, ТОВ «Юрія-Фарм», м. Київ – по 2 %; ПАТ «Фармак», м. Київ, ПАТ «Галичфарм»,

м. Львів, ПАТ «Київмедпрепарат», м. Київ, ПАТ НВЦ «Борщагівський ХФЗ», м. Київ, ПАТ «Київмедпрепарат», м. Київ – по 1 %.

У розрізі зарубіжних країн-виробників найбільше препаратів на основі парацетамолу постачає Індія (рис. 9). Її частка становить 38 %. Це зумовлено помірними цінами та доступністю для населення України, оскільки платоспроможність українців не є високою. Наступну позицію займають об'єднані країни-виробники, що становить 13 %. Іспанія імпортує 9 % препаратів парацетамолу, Франція – 8 %, Російська Федерація – 5 %, Великобританія, Польща та Ірландія займають однакову позицію, їхня частка становить по 3 %. США, Туреччина, Німеччина, Словенія та Китай постачають 2 % ЛЗ аналізованої групи, а Болгарія, Македонія, Естонія, Канада, Індонезія та інші – лише по 1 %.

Рис. 9. Діаграма розподілу лікарських засобів парацетамолу залежно від зарубіжних країн-виробників.

Висновки. В результаті дослідження встановлено, що в Україні зареєстровано 260 лікарських

засобів на основі парацетамолу, з яких лише 4 % призначені для дітей. Слід відмітити, що генеричні

препарати складають 60 % ринку. Вітчизняний ринок надає перевагу реалізації комбінованих препаратів. Найбільш доступними та домінуючими лікарськими формами є таблетки (47 %) та оральний порошок (28 %). Вітчизняні виробники забезпечують 32 %

асортименту, а іноземні імпортери пропонують препарати переважно з Індії – 25 %, Іспанії – 6 %, Франції – 5 %. Це свідчить про доцільність реорганізації досліджуваного сегмента ринку в підтримку вітчизняного виробника.

Список літератури

1. Державний реєстр лікарських засобів : [Електронний ресурс] / <http://www.drz.kiev.ua/>
2. Бобрук В. П. Маркетингові дослідження фармацевтичного ринку нестероїдних протизапальних лікарських засобів Вінничини / В. П. Бобрук, О. Д. Благуна // Фармацевтичний часопис. – 2015. – № 1. – С. 80–84.
3. Коріневська Г. М. Маркетингові дослідження ринку антигіпертензивних препаратів / Г. М. Коріневська, О. В. Тригубчак // Фармацевтичний часопис. – 2011. – № 3 (19). – С. 94–98.
4. Trygubchak O. V. Analysis of the assortment of antidiabetic drugs at the pharmaceutical market of Ukraine / O. V. Trygubchak // News of pharmacy. – 2015. – № 3 (83). – С. 51-55.
5. Равлів Ю. А. Маркетингове дослідження ринку біологічно активних добавок та лікарських засобів, що містять амінокислоти / Ю. А. Равлів, О. В. Тригубчак, Т. А. Groshoviy // Фармацевтичний часопис. – 2013. – № 4. – С. 63-67.
6. Калущка О. Б. Дослідження інфузійних розчинів на українському фармацевтичному ринку / О. Б. Калущка, А. В. Соколовська, Т. А. Groshoviy // Фармацевтичний часопис. – 2015. – № 4. – С. 46–51.
7. Тригубчак О.В. Маркетингові дослідження ринку шипучих таблеток / О. В. Тригубчак // Здобутки експериментальної і клінічної медицини. – 2014. – № 2 (21). – С. 22–25.
8. Musumba C. Review article: cellular and molecular mechanisms of NSAID-induced peptic ulcers / C. Musumba, D. M. Pritchard, Et. M. Pirmohamed // Aliment Pharmacol. Ther. – 2009. – Vol. 30. – P. 517–531.
9. Hazlewood G. Paracetamol for the management of pain in inflammatory arthritis: a systematic literature review / Glen Hazlewood, M. van der Heijde Désirée, Claire Bombardier // The Journal of Rheumatology. Supplement. – 2012. – Vol. 90. – P. 11–16.
10. NSAIDs vs acetaminophen in knee and hip osteoarthritis: a systematic review regarding heterogeneity influencing the outcomes / S. P. J. Verkleij, P. a. J. Luijsterburg, A. M. Bohnen [et al.] // Osteoarthritis and cartilage. – 2011. – Vol. 19, Iss. 8. – P. 921–929.
11. Comparative Effectiveness Review. Number 4. Comparative Effectiveness and Safety of Analgesics for Osteoarthritis / M. D. Roger Chou, M. D. Mark Helfand, M. S. Kim Peterson [et al.] / Oregon Evidence-based Practice Center. – Rockville, Agency for Healthcare Research and Quality, 2006. – 125 p.
12. Oral non-steroidal anti-inflammatory drugs versus other oral analgesic agents for acute soft tissue injury / Peter Jones, Stuart R. Dalziel, Rain Lamdin [et al.] / The Cochrane Collaboration. – John Wiley & Sons Ltd., 2015. – 127 p.
13. Efficacy of a comprehensive rehabilitation programme combined with pharmacological treatment in reducing pain in a group of OA patients on a waiting list for total joint replacement / Casale Roberto, Damiani Carlo, Rosati Vanessa [et al.] // Clinical and Experimental Rheumatology. – 2012. – Volume 30, Issue 2. – P. 233–239.
14. Non-prescription (OTC) oral analgesics for acute pain – an overview of Cochrane reviews / R. Andrew Moore, Philip J. Wiffen, Sheena Derry [et al.] / The Cochrane Collaboration. – John Wiley & Sons Ltd., 2015. – 32 p.
15. Trygubchak O. V. Trend Analysis of Combined Drugs Creation (for example Acetylsalicylic Acid) / O. V. Trygubchak, L. S. Voytkova // Journal of Pharmacy and Pharmacology. – 2015. – Issue 10, Vol. 3. – P. 451–462.
16. Компендиум : [Електронний ресурс] / <http://www.compensium.com.ua/>

ИССЛЕДОВАНИЯ АССОРТИМЕНТА ЛЕКАРСТВЕННЫХ СРЕДСТВ ПАРАЦЕТАМОЛА (АЦЕТАМИНОФЕНА)

И. М. Швайка, О. В. Тригубчак, Т. А. Groshoviy

ГВУЗ «Тернопольский государственный медицинский университет имени И. Я. Горбачевского МОЗ Украины»

Резюме: статья посвящена исследованию ассортимента лекарственных средств парацетамола, представленного на фармацевтическом рынке Украины. Проанализирована товарная политика фармацевтических фирм для препаратов парацетамола по возрастному назначению, новизне продукта, содержанию действующих веществ, лекарственной форме, стране и фирме-производителю.

Ключевые слова: парацетамол, НПВП, товарный ассортимент, маркетинговые исследования, фармацевтический рынок Украины.

RESEARCH RANGE OF MEDICINES PARACETAMOL (ACETAMINOPHEN)

I. M. Shvaika, O. V. Tryhubchak, T. A. Hroshovy

I. Horbachevsky Ternopil State Medical University

Summary: the article adduces the range of medicines paracetamol represented on the pharmaceutical market of Ukraine. It has been analyzed the commercial policy of pharmaceutical companies for drugs at the age of paracetamol purpose, the novelty of the drug, containing active ingredients, dosage form, and country of the manufacturer.

Key words: paracetamol, NSAIDs, product portfolio, marketing research, the pharmaceutical market of Ukraine.

Отримано 12.02.2016 р.